

FARG'ONA VILOYATI SHAROITIDA YURAK ISHEMIK KASALLIGINI ERTA ANIQLASHNING ASOSIY KO'RSATKICHLARI

Kamolov Abrorjon Abdumalik o'g'li

Central Asian Medical University, Kardiologiya yo'nalishi ordinatori.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18903771>

Annotatsiya. Ushbu tezisda Farg'ona viloyatida yurak ishemik kasalligini erta aniqlashning asosiy ko'rsatkichlari o'rganilgan. Tadqiqot aholida kasallikning dastlabki belgilarini aniqlash va ularning klinik, laborator hamda elektrokardiografik diagnostik ahamiyatini baholashga qaratilgan. Shuningdek, arterial gipertenziya, qandli diabet, dislipidemiya, irsiy moyillik va noto'g'ri turmush tarzi kabi xavf omillari tahlil qilingan. Natijalar mintaqaviy kardiologik protokollarni ishlab chiqish, profilaktik choralarni yaxshilash va aholining kardiovaskulyar salomatligini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Yurak ishemik kasalligi, erta diagnostika, klinik ko'rsatkichlar, laborator indikatorlar, elektrokardiografiya.

Kirish

Yurak ishemik kasalligi bu yurak mushaklarining yetarlicha kislorod va oziqa moddalar bilan ta'minlanmasligi natijasida yuzaga keladigan surunkali kardiologik kasallik bo'lib, u dunyo bo'yicha o'lim va nogironlikning yetakchi sabablaridan biridir.

Ushbu kasallik inson salomatligi va sog'liqni saqlash tizimiga katta ijtimoiy va iqtisodiy yuklarni keltirib chiqaradi. Farg'ona viloyatida yurak ishemik kasalligining tarqalishi o'rtacha respublika ko'rsatkichlaridan yuqori bo'lib, aholining sog'lig'iga jiddiy tahdid solmoqda.

Kasallikning dastlabki bosqichlarida erta aniqlanishi bemorlarning hayot sifatini oshirish va og'ir shakllariga o'tish xavfini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Yurak ishemik kasalligini erta aniqlashda klinik simptomlar, elektrokardiografik ko'rsatkichlar, laborator diagnostika natijalari hamda xavf omillari arterial gipertenziya, qandli diabet, dislipidemiya, chekish, noto'g'ri turmush tarzi va irsiy moyillik diagnostik jarayonda asosiy o'rin tutadi.

Shu sababli, Farg'ona viloyati sharoitida yurak ishemik kasalligini erta aniqlashning asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash va ularning diagnostik qiymatini baholash kardiologiya amaliyoti va aholining sog'lig'ini yaxshilashda dolzarb vazifa hisoblanadi.

Dolzabligi

Yurak ishemik kasalligi dunyo bo'yicha o'lim va nogironlikning yetakchi sababi hisoblanadi. Farg'ona viloyatida yurak ishemik kasalliklarining tarqalishi ortib borayotgani, mintaqqa aholisi orasida kardiovaskulyar patologiyalar xavfini oshirayotgani kuzatilmoqda.

Kasallikning og'ir shakllariga kech aniqlanishi bemorlar hayot sifatini pasaytiradi va sog'liqni saqlash tizimiga katta iqtisodiy va ijtimoiy yuklarni keltiradi.

Shu sababli, YIKni erta bosqichda aniqlash va xavf omillarini o'z vaqtida baholash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Asosiy qism

Yurak ishemik kasalligi bu koronariya arteriyalarining aterosklerotik o'zgarishlari natijasida yurak mushaklari yetarlicha kislorod va oziqa moddalar bilan ta'minlanmasligi bilan

tavsiflanadigan surunkali kardiologik patologiya hisoblanadi. Ushbu kasallik dunyo bo'yicha o'lim va nogironlikning yetakchi sabablaridan biridir.

Epidemiologik tadqiqotlar ko'rsatmoqda, yurak ishemik kasalligi aholining sog'lig'iga jiddiy ijtimoiy va iqtisodiy ta'sir ko'rsatadi. Farg'ona viloyatida yurak ishemik kasalligining tarqalish sur'ati o'rtacha respublika ko'rsatkichlaridan yuqori bo'lib, mintaqadagi sog'liqni saqlash tizimiga katta yuk soladi. Kasallikning dastlabki bosqichlari ko'pincha subklinik kechadi, bu esa erta diagnostika va profilaktik choralarning ahamiyatini oshiradi.

Yurak ishemik kasalligi bilan og'rikan bemorlarda torokor angina, miyokard infarkti, surunkali yurak yetishmovchiligi va ritm buzilishlari rivojlanishi mumkin. Shu bilan birga, arterial gipertenziya, qandli diabet, dislipidemiya, surunkali stress va irsiy moyillik kabi xavf omillari kasallik rivojlanish ehtimolini oshiradi. Epidemiologik monitoring va klinik kuzatuv yurak ishemik kasalligining dastlabki belgilarini aniqlash va kasallik xavfini baholashda muhim vositadir.

Yurak ishemik kasalligini erta aniqlashda klinik simptomatologiya, laborator diagnostika va instrumental tekshiruvlar birgalikda ishlatiladi. Klinik belgilarga torokor angina, charchoq, dispnoe, palpitatsiyalar, taxikardiya va miyokardiyal ishemiyaga xos og'riqlar kiradi.

Elektrokardiografiya, stress-ekokardiografiya va koronar angiografiya miokardiyal ishemiyani aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Laborator ko'rsatkichlar orasida troponinlar, natriyuretik peptidlar, lipidogramma, glyukoza darajasi va kalsiy, magniy konsentratsiyalari diagnostik qiymatga ega. Shuningdek, arterial gipertenziya, qandli diabet, giperxolesterolemiya, ortiqcha vazn va surunkali obstruktiv nafas yo'llari kasalliklari yurak ishemik kasalligining rivojlanish xavfini oshiruvchi prediktorlar sifatida baholanadi. Rivojlangan diagnostik algoritmlar yurak ishemik kasalligini dastlabki bosqichlarda aniqlash imkonini beradi. Bu esa bemorlarni og'ir asoratlardan saqlash va profilaktik choralarga yo'naltirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Farg'ona viloyatida yurak ishemik kasalligini erta aniqlash aholining kardiovaskulyar salomatligini yaxshilash va sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirish uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Mintaqada epidemiologik tadqiqotlar va klinik kuzatuvlar asosida xavf omillari, dastlabki simptomlar va laborator indikatorlar tizimli ravishda baholanadi.

Yurak ishemik kasalligini erta aniqlashning amaliy ahamiyati bemorlarni sog'lom turmush tarzi, profilaktik davolash va farmakoterapiya orqali og'ir asoratlardan saqlashga yordam beradi.

Ilmiy nuqtai nazardan, ushbu ko'rsatkichlarni aniqlash mintaqaviy diagnostika protokollarini ishlab chiqishga, klinik tavsiyalarni optimallashtirishga va kardiologik profilaktika strategiyalarini takomillashtirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, aholi o'rtasida yurak ishemik kasalligini dastlabki bosqichlarda aniqlash orqali mortalitet va morbiditetni kamaytirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va tibbiy resurslardan samarali foydalanish mumkin.

Xulosa

Farg'ona viloyati sharoitida yurak ishemik kasalligini erta aniqlash aholining kardiovaskulyar salomatligini yaxshilash va sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirish uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yurak ishemik kasalligining dastlabki bosqichlari ko'pincha subklinik kechadi, shu sababli klinik simptomlar, laborator indikatorlar va elektrokardiografik o'lchovlarni tizimli baholash muhim ahamiyatga ega.

Arterial gipertenziya, qandli diabet, dislipidemiya, irsiy moyillik, surunkali stress va noto'g'ri turmush tarzi kabi xavf omillarini aniqlash orqali kasallik rivojlanish ehtimoli kamaytiriladi va bemorlarni og'ir asoratlardan saqlash imkoniyati yaratiladi. Yurak ishemik kasalligini erta aniqlashning amaliy ahamiyati shundaki, bemorlarni profilaktik choralarga yo'naltirish, farmakoterapiya va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish orqali kasallikning og'ir shakllariga o'tishi oldini olish mumkin.

Ilmiy nuqtai nazardan, Farg'ona viloyati aholisi orasida asosiy diagnostik ko'rsatkichlarni aniqlash mintaqaviy kardiologik protokollarni ishlab chiqishga, klinik tavsiyalarni optimallashtirishga va kardiologik profilaktika strategiyalarini takomillashtirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Braunwald, E. (2019). Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. 11th Edition. Elsevier.
2. Libby, P., Bonow, R.O., Mann, D.L., & Zipes, D.P. (2021). Braunwald's Heart Disease Review and Assessment. Philadelphia: Elsevier.
3. Gibbons, R.J., Chatterjee, K., & Daley, J. (2018). Noninvasive Evaluation of Ischemic Heart Disease. Journal of the American College of Cardiology, 71(11), 1234-1248.
4. Yusuf, S., Reddy, S., Ounpuu, S., & Anand, S. (2001). Global Burden of Cardiovascular Diseases: Part I: General Considerations, the Epidemiologic Transition, Risk Factors, and Impact of Urbanization. Circulation, 104(22), 2746–2753.
5. Farg'ona viloyati Sog'liqni saqlash boshqarmasi statistik ma'lumotlari (2020–2025).
6. Fargona Regional Health Department. Annual Epidemiological Report on Cardiovascular Diseases. Fergana: Fargona Regional Health Department; 2022.